

Jättiputken torjuntaohje

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Valitse sopiva torjuntamenetelmä

- Jos esiintymä on pieni tai se sijaitsee vesistön tai talousvesikaivon vieressä, marja/hedelmäpuiden tai pellon läheisyydessä:
 - NIITTÄMINEN, KITKEMINEN & KUKINTOJEN POISTO (A) tai
 - PEITTÄMINEN muovilla tms. katteella (B)
- Jos esiintymä suuri eikä sijaitse vesistön ym. lähistöllä:
 - KEMIALLINEN TORJUNTA (C)
 - PEITTÄMINEN (B), jos esiintymä selvärajainen

Eri menetelmien etuja ja haittoja

Niittäminen, kukintojen keräys ja kitkeminen ovat ympäristöystävällisiä torjuntatapoja, jotka ajan mittaan pienentävät myös siemenpankkia.

Niittäminen ja muut edellä mainitut vaativat aikaa ja tekijöitä.

Peittäminen on tehokasta ja tuhoaa myös siemenpankin.

Peittäminen hävittää myös muun kasvillisuuden.

Peitto voi irrota tai repeytyä vahingossa tai ilkeivallan seurauksena.

Kemiallinen torjunta on oikein suoritettuna tehokasta, vaikka vaatiikin useita torjuntakertoja.

Kemiallinen torjunta ei hävitä siemenpankkia.

Kemiallisesta torjunnasta voi aiheutua ympäristöhaittoja.

Kemiallinen torjunta on sääriippuvaista ja vaatii osaamista.

A) Niittäminen, kitkeminen & kukintojen leikkaus

Niittäminen ei yksin hävitä jättiputkea, mutta vähentää kasvin kasvuvoimaa ja kukinnon kokoa. Niitto tulee tehdä vähintään kaksi kertaa kesän aikana.

Ensimmäinen käsittely tehdään heti keväällä, koska niittäminen ja muu mekaaninen torjunta on helpointa kasvien ollessa vielä pieniä. Vanhat juurakot versovat heti lumen sulettua ja pian nousevat myös pyöreälehtiset siementaimet.

Niittäminen

Kasvit voi niittää viikatteella, täysikasvuiset jättiputket raivalla.

Siimaleikkuri ei sovi jättiputkelle, sillä se lennättää vaarallista kasvinestettä.

Kuvan kasvusto on jo korkea. Niitto kannattaa tehdä silloin, kun kasvit ovat n. puolen metrin korkuisia.

kuva: J. Pääkkönen

Muista suojarusteet!

Juurten katkaisu

Tätä menetelmää kannattaa suosia silloin, kun esiintymä on kohtalaisen pieni (muutamia yksilöitä) tai halutaan hävittää yksittäisiä karkulaisia, samoin kuin marjapensaiden ja vesistöjen lähistöllä olevia kasveja.

Toimenpide on tehokas, sillä yleensä putki ei toivu kasvamaan, ellei maahan jää suuria juuren sivuhaaroja.

Kuva: N. Räikkönen

kuva M. Kekki

Vanhojen juurten katkaisu ja kaivaminen

Pääjuuri katkaistaan pistolapiolla 10 – 20 cm syvyydestä. Vältä maanmuokkausta, ettei maanpinnalla oleva siemenvarasto sotkeudu syvempiin maakerroksiin. Juuret poltetaan.

Siementaimien kitkentä

kuva: O. Isokääntä

Taimet voi kitkeä juurineen kukkalapiolla. Juuret hävitetään polttamalla, ettei kasvi leviä niistä uuteen paikkaan. Vältä myös siementen siirtämistä syvemmälle maakerroksiin.

Siemenpankki

Kuva: O. Isokääntä

Yksi täysikasvuinen jättiputki voi tuottaa kymmeniä tuhansia siemeniä. Maanpintaan syntyneitä siemenpankkia tulisi varoa sekoittamasta syvemmälle maakerrokseen ja siementen leviämistä esim. ajoneuvojen renkaissa ja kengänpohjissa on seurattava. Siemenet säilyttävät itämiskykynsä 5-8 vuotta.

Kukintojen poisto

Kuva: J. Pääkkönen

Jättiputken kukintoja keräämällä estetään siementen kehittyminen. Jos kukinto poistetaan liian aikaisin, jättiputki kasvattaa uuden kukinnon. Jos kukinto on muuttunut kuivanruskeaksi, voi siemeniä jo olla varissut maahan. Oikea ajankohta löytyy seuraamalla kukintojen väriä elo-syyskuun aikana.

Kukintojen poisto

kuva: Marjo Kekki

Kukintojen poistamisen jälkeen esiintymää tulee seurata uusien kukintojen varalta. Varsinkin matalaksi katkaistuun putkeen voi kasvaa uusi kukinto, jota voi olla vaikea huomata.

Kukintojen poisto

Kukinnot kerätään huolellisesti ehjiin jättesäkkeihin ja poltetaan. Siemenet voivat jatkaa kypsymistään vielä katkaistussakin kukinnossa, joten niitä ei saa jättää maahan.

Kasvijätteen voi viedä suoraan esim. jätteenpolttolaitokselle poltettavaksi.

Kuva: M. Kekki

B) Peittäminen (muovilla tms. katteella)

Pienehkön esiintymän voi peittää kahden vuoden ajaksi mustalla valoa läpäisemättömällä muovilla. Valon ja kosteuden puute sekä kuumuus tappavat jättiputken juurineen.

Myös maaperän siemenpankki tuhoutuu, mikä on suuri etu muihin torjuntamenetelmiin verrattuna.

Peitto asennetaan heti keväällä. Puoli metriä korkeammaksi ehtinyt kasvusto niitetään ensin.

Peittäminen muovilla

Muovin tulee kestää repeytymättä päällä kävelyä ja kulutusta sekä UV-säteilyä ja lumen painoa.

Materiaalien ominaisuuksissa ja hinnoissa on eroja.
”Mansikkamuovi” ei ole riittävän vahvaa.

Peite tulee ankkuroida niin, että se säilyy paikoillaan kaksi vuotta.

Muista merkintä!

kuva: Marjo Kekki

Eri materiaalien vertailua:

-**Musta uusiomuovi** - edullinen hinta, heikkoutena muovin yllättävä heikkeneminen kohdista, joista muovi on ollut taitteella, ei kestä päällä kävelemistä)

-**Musta Scantarp-pressu** rullissa – etuna todella hyvä kulutus- ja pakkaskestävyys, heikkoutena korkea hinta ja rullien kapeus (leveys 2m)

-**Punottu muovikudos-katekangas-** (MyPex) kestää repeytymättä maastossa päältä kävelyä ja kulutusta, ja säilyttää ominaisuutensa vähintään yli kymmenen vuotta, joten samaa katemateriaalia voi käyttää myös uudelleen. Se on samoin kuin aumamuovi valoa läpäisemätöntä ja mustaa, mutta päästää myös kosteuden kuten sadeveden lävitseen.

-**Aumamuovi** on herkempää repeytymään esim. alle jääneistä oksista, muovilla on myös vain noin 1-2vuoden UV-suoja, jonka jälkeen muovi alkaa merkittävästi hapertumaan. Se ei kuitenkaan päästä kosteutta lävitseen.

Peittäminen

Peitettä ei kannata koota useasta palasta, sillä putket kasvavat saumakohdista läpi, jos saavat valoa ja vettä.

Myös risut, kannot ym. epätasaisuudet voivat rikkoa peitteen.

C) Kemiallinen torjunta

Kemiallinen torjunta soveltuu erityisesti laajan kasvuston hävittämiseen. Kasvukauden alussa torjunta-aineiden teho on parhaimmillaan ja menekki pientä.

Glyfosaattia sisältävistä tai MCPA-pohjaisista torjunta-aineista on saatu hyviä kokemuksia jättiputken hävittämisessä.

Glyfosaatti on myrkyllistä vesieliöille ja MCPA:n käyttö pohjavesialueilla on kielletty.

Jos käytät torjunta-aineita, lue käyttöturvallisuustiedote ennen käsittelyä ja noudata valmistajan ohjeita.

Kemiallinen torjunta

Suurille kasveille aineet ovat tehottomampia ja niiden kulutus kasvaa olennaisesti, joten tarvittaessa kohde niitetään ja odotetaan kunnes lehdet ovat kasvaneet kämmenen kokoisiksi.

Torjunta tehdään kasvin vihreille lehdille ja nesteen imeytymistä voi tehostaa käsittelemällä myös lehden alapinta.

Menetelmiä ovat esim. **lehtien ruiskutus** (reppuruisku, sumutinpullo) tai **aineen sively lehdille esimerkiksi sienellä avulla**. Aineet eivät kulkeudu kasviin maan kautta, joten ylenmääräisten annosten käytöstä ei ole hyötyä.

Torjunta-aineen käyttö ja sääolosuhteet

Torjunta-ainekäsittely tehdään aina poutasäällä, jolloin ainetta ei kulkeudu maahan tai muualle ympäristöön ja teho on paras.

Ota ruiskutuksissa huomioon tuulen suunta: varo torjunta-aineen leviämistä ympäröiviin kasvustoihin ja pidä muut ihmiset ja eläimet ruiskun vaikutusalueen ulkopuolella.

Kuva: N. Räikkönen

Kemiallinen torjunta

Glyfosaatti-pohjaisten torjunta-aineiden varoaika on noin kaksi viikkoa.

Tarkasta torjunnan onnistuminen parin viikon kuluttua.

Jos maaperässä on runsas siemenpankki, odotettavissa on torjunnan jälkeisinä lähiviikkoina uusi kasvusto, joka torjutaan uudelleen samalla menetelmällä.

Yhdistele eri torjuntamenetelmiä

Käytännössä kemialliseen ja peitto-torjuntamenetelmään joudutaan yleensä yhdistämään myös mekaanisia menetelmiä.

Esim. karkulaisten hävittäminen on myrkyttämisen sijaan viisainta tehdä mekaanisesti (juuren katkaisu ja mahdollisten siementaimien kitkenta juurineen).

Jos kasvusto on ehtinyt kasvaa korkeaksi ennen torjuntatoimiin pääsemistä, se kannattaa niittää ensiksi.

Työturvallisuus

Käytä aina **suojavarusteita** !

- kumisaappaat
- suojapuku
- suojahansikkaat
- ruiskutettaessa suojalasit, hengityssuojain ja päähine.

Kuva: O. Isokääntä

Merkintä

Yleisellä alueella tehtävät torjuntatoimet (kemiallinen torjunta ja peitteen laitto) merkitään näkyvästi.

Merkitse käsitelty alue nauhoin ja pystytä varoituskyltti, jossa kerrotaan mitä alueella on tehty.

Peitetorjuntakyltissä mainitaan myös milloin peite tullaan poistamaan.

Seuraa torjuttua kohdetta

Kohdetta kannattaa seurata oikean torjunta-ajankohdan löytämiseksi. ”Iltalenkin” yhteydessä voi käydä katsomassa

- kuinka korkea kasvusto on
 - onko siementaimia paljon
 - minkä värisiä kukinnot ovat (kypsiä?)
 - onko leikattuihin/myrkytettyihin varsiin kasvanut uusia lehtiä tai kukintoja
 - onko peitto pysynyt paikoillaan ja ehjänä.
- KEVÄÄLLÄ
- ELO-SYYSKUUSSA
- TORJUNNAN JÄLKEEN
- KEVÄÄLLÄ JA KESÄN AIKANA

Hoitotoimien kirjaaminen

Hoitotoimista kannattaa pitää kirjaa, jotta muistaa myöhemmin mitä esiintymälle on tehty ja milloin.

Kirjaa asioita ylös mieluummin liikaa kuin liian vähän, sillä havainnoista voi olla hyötyä torjunnan onnistumisen kannalta.

Kannattaa ottaa valokuvia torjuntatöistä ("ennen - jälkeen").

Menestystä torjuntatyöhön!

Kuva: Marjo Kekki

Lähteet:

Ikonen, Kekki & Räikkönen 2009: Jättiputki ja kurturuusu kuriin Lounais-Suomessa. – Lounais-Suomen ympäristökeskuksen raportteja 15/2009.

Mikkonen & Hokkanen 2007: Jättiputki – biologia ja torjunta. -Pohjois-Karjalan ympäristökeskus ja Kainuun ympäristökeskus, Ystävyyden puiston tutkimuskeskus.

Pääkkönen & Isokääntä: Kuvia jättiputken torjunnasta Kainuusta vuosilta 2007 – 2008 ja neuvoja jättiputken torjumiseksi.

Lisätietoja jättiputkesta:

www.ymparisto.fi/vieraslajit

Jättiputken levinneisyys Lounais-Suomessa:

<http://www.lounaispaikka.fi/link/47>